

האזרחות במדינת ישראל עולים חדשים

מיהו אזרח? מהי אזרחות?

בכל מדינה חיים אזרחים ותושבים זרים. כל מדינה קובעת בחוקים שלה מיהו אזרח, וכל האזרחים חייבים לציית לחוקי המדינה.

במדינה הדמוקרטית תפקיד המדינה הוא לשמור ולהגן על זכויות האזרחים ותפקיד האזרחים הוא לציית לחוקי המדינה, להיות נאמנים לה ולהיות מעורבים בחיים הפוליטיים (כמו: לבחור, להעביר ביקורת על השלטון).

אזרח- תושב קבוע במדינה ויש לו זכויות וחובות שקבעה המדינה.

אזרחות- מושג המבטא קשר בין האדם לבין המדינה שבה הוא אזרח, הקשר מתבטא בזכויות והחובות. לכל אזרח במדינה יש זכויות לדוגמא: לבחור וחובות לדוגמא: לשלם מיסים, להתגייס לצבא.

מדינת ישראל היא מדינה יהודית שמטרתה העיקרית היא להיות בית לאומי לעם היהודי, כפי שנכתב בהכרזת העצמאות "אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל".
מדינת ישראל היא מדינת לאום יהודית וכל היהודים בעולם יכולים לעלות אליה ולגור בה כפי שנכתב בהכרזת העצמאות "מדינת ישראל תהא (תהיה) פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות".
זה בא לידי ביטוי בחוק השבות שחוקקה הכנסת בשנת 1950.

חוק השבות 1950

**חוק השבות נחקק בשנת 1950 וקובע את האופי של המדינה כמדינה של העם היהודי.
חוק השבות מבטא את הזכות הטבעית וההיסטורית של עם ישראל למדינה עצמאית בא"י.
בהכרזת העצמאות כתוב שמדינת ישראל תהיה פתוחה לעלייה יהודית ולקיבות גלויות.
לכן, לכל יהודי יש זכות לעלות לארץ ישראל ולגור בה.
חוק השבות מאפשר לכל יהודי, בן זוגו, ילדיו, נכדיו ל ובני זוגם, עלות לארץ ישראל.**

מה כתוב בחוק?

מי יכול לעלות? לכל יהודי יש זכות לעלות ארצה.

אשרת עולה (ויזה)- כל יהודי בעולם שירצה לעלות לארץ ישראל יקבל אשרת עולה.

יש 3 מקרים בהם שר הפנים יכול להחליט שיהודי לא יקבל אשרת עולה ולא יוכל לעלות לארץ ישראל:

א. פועל נגד העם היהודי. ב. עלול (יכול) לסכן את בריאות הציבור או בטחון המדינה.

ג. בעל עבר פלילי העלול (יכול) לסכן את שלום הציבור.

זכויות בני משפחה

הזכויות של יהודי לפי חוק זה (גם אם נפטר), ניתנות גם לילד ולנכד של יהודי, לבן זוג של יהודי ולבן זוג של ילד ושל נכד של יהודי (חוץ מאדם שהיה יהודי והמיר, החליף, דתו מרצון).

מיהו יהודי לפי חוק השבות? בשנת 1970 החוק תוקן והוסיפו סעיף בו הגדירו מיהו יהודי- יהודי הוא מי שנולד לאם יהודיה או שהתגייר, והוא אינו בן דת אחרת.

חוק השבות עורר (הביא) ויכוח במדינה בשני נושאים:

- מיהו יהודי-** בחוק נאמר: "יהודי- מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר ואינו בן דת אחרת". הגדרה זו עוררה מחלוקת, ויכוח. דעה אחת- לפי הדת, יהודי הוא מי שנולד לאם יהודיה או שעבר גיור כהלכה על ידי רב אורתודוכסי (הכולל ברית והתחייבות לקיים מצוות). דעה שניה- יהודי הוא מי שחושב על עצמו כיהודי מבחינה לאומית, מי שמרגיש שהוא שייך לעם היהודי, או שאחד מהוריו הוא יהודי, או שגוייר (עבר גיור) על ידי רב רפורמי/ קונסרבטיבי. מחלוקת זו גרמה לבעיה ברישום יהודים במרשם התושבים של המדינה ולכן היו עתירות (פניות) לבג"ץ (בית משפט גבוה לצדק) מצד אנשים, כדי להגדיר אותם כיהודים, כדי שיקבלו זכויות עולים ואזרחות.
- חוק השבות מעניק (נותן) ליהודים זכות שלא מוענקת (נותנים) ללא יהודים-** החוק נותן ליהודי, בן זוגו, ילדיו נכדיו ובני זוגם לעלות לארץ ולקבל אזרחות אבל לא נותן זכות כזאת ללא יהודים. דעה אחת- חוק השבות יוצר אפליה ופוגע בזכות לשוויון. לפי דעה זו, מדינת ישראל צריכה להיות מדינה של כל האזרחים בלי קשר לדת בה הם מאמינים או לעם אליו הם שייכים. לכן המדינה צריכה לתת אפשרות גם לבני המשפחה של הערבים למשל להיכנס לארץ ישראל ולעבור לגור בה. דעה שניה- לעומתם רוב האנשים חושבים שיש עדיפות לעלייה של יהודים כי מדינת ישראל היא מדינה יהודית, הקימו אותה כבית לעם היהודי. מטרת הציונות הייתה הקמת מדינה יהודית לעם היהודי ושרוב תושביה הם יהודים. זכותה של כל מדינה להחליט בחוקים שלה, מי יוכל להיכנס למדינה.

חוק האזרחות 1952

חוק האזרחות קובע מי יכול לקבל אזרחות במדינת ישראל. מדינת ישראל היא ביתו של העם היהודי ולכן אחת הדרכים לקבלת אזרחות היא- מכוח חוק השבות. כל יהודי (בן זוגו, ילדיו, נכדיו ובני זוגם) יכול לעלות לארץ ישראל ולקבל אזרחות ישראלית.

קיימות שתי שיטות כלליות בעולם לקבלת אזרחות:

- דין הדם- האזרחות עוברת בירושה מהורים לילדים (ללא קשר למקום הלידה של הילדים).
- דין הקרקע- האזרחות ניתנת לכל אדם שנולד בשטח המדינה.
- מדינת ישראל נותנת עדיפות לשיטת דין הדם.

רוב המדינות משלבות בחוק האזרחות את שתי השיטות ויש מדינות שנותנות עדיפות לאחת מהן.

הדרכים לקבלת אזרחות ישראלית

אזרחות מכוח חוק השבות-

לפי חוק השבות כל יהודי ובני משפחתו (בן זוגו, ילדיו, נכדיו ובני זוגם) יכולים לעלות לארץ ישראל, מאחר שהיהודי ובני משפחתו עלו מכוח חוק השבות יש להם זכות לקבל אזרחות ישראלית.

אזרחות מכוח הישיבה

בישראל ערב הקמתה-
לא יהודים שגרו בארץ ישראל כשקמה המדינה, והיו רשומים במרשם התושבים.

אזרחות מכוח לידה-

ניתנת ל: א. מי שנולד בארץ ישראל- ואבא שלו או אמא שלו הם אזרחי ישראל.
ב. מי שנולד מחוץ לישראל- אם אבא ואמא שלו הם אזרחי ישראל שגרו לפני כן בישראל. (זה מוגבל לדור אחד כלומר אם הילדים שנולדו מחוץ לישראל וקבלו אזרחות ישראלית לא יבואו לגור בישראל, הילדים שלהם שיוולדו מחוץ לישראל, כבר לא יקבלו אזרחות ישראלית).

אזרחות מכוח הלידה והישיבה

בישראל- לא יהודים שנולדו בארץ ולא היתה להם אף פעם אזרחות כלשהי יכולים לבקש אזרחות ישראלית רק אם יגישו את הבקשה כשגילם בין 18 ל-21 ורק אם הם גרו באופן קבוע 5 שנים לפני כן בישראל. שר הפנים יכול לא לתת אזרחות למי שהורשע בעבירה נגד ביטחון המדינה או מי שעבר על החוק והיה בכלא 5 שנים או יותר.

אזרחות מכוח ההתאזרחות- אדם שהוא

מעל גיל 18 ולא מגיעה לו אזרחות באחת מהדרכים הקודמות, יכול לבקש להיות אזרח ישראלי כלומר התאזרחות, בתנאי שיעמוד בתנאים הבאים:
א. היה בישראל במשך 3 שנים מתוך ה-5 שנים האחרונות.
ב. גר בישראל או מתכוון לגור בישראל ולהישאר בה.
ג. יודע (באופן חלקי) את השפה העברית.
ד. ויתר על אזרחות אחרת שהיתה לו.
ה. יש לו זכות לגור בישראל באופן קבוע. האדם המבקש אזרחות צריך לומר שהוא יהיה נאמן למדינת ישראל. שר הפנים יכול להחליט אם לתת לו אזרחות או לא.

אזרחות מכוח

הענקתה- שר הפנים יכול לתת (להעניק) אזרחות לאנשים במקרים הבאים:
א. הורים של קטין (אדם מתחת לגיל 18) תושב ישראל שלא קבל אזרחות ישראלית מכוח לידה, שרוצים שלבן שלהם תהיה אזרחות ישראלית. לדוגמא: אדם שהוא נכדו של אזרח ישראלי שגר בחו"ל.
ב. תושב הנמצא בישראל ואשר הוא או בני משפחתו שירתו בצה"ל. (הכוונה לדרוזים) ג. תושב שבטלו לו את האזרחות כשהיה קטין, יכול לבקש אזרחות אם הוא בין גיל 18 ל-21. לדוגמא: ילד שהוריו ויתרו על אזרחותו הישראלית.